

**ВИКРАДЕННЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ:
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ****ABDUCTION IN DOMESTIC CRIMINAL LAW DOCTRINE:
HISTORICAL ASPECTS**

Татаркевич Я.О., аспірант кафедри кримінального права
Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена висвітленню однієї з актуальних теоретико-методологічних проблем кримінального права щодо питання викрадення у вітчизняній кримінально-правовій доктрині в історичній ретроспективі. На основі аналізу кримінально-правових норм про викрадення в історичній ретроспективі встановлено, що воно було першим поняттям, яке виконувало узагальнюючу функцію, охоплюючи собою лише такі способи впливу на предмет злочину, які полягали у протиправному виведенні майна з володіння власника у сучасному фізичному сенсі (розбій, грабїж, крадіжки та шахрайство). Однак з розвитком суспільних відносин не менш актуальною стала боротьба і з такими способами заволодіння чужим майном, які здійснюються за участю самого потерпілого, зокрема, це стосується об'єктів нерухомості. Із появою соціалістичної власності актуальності набула боротьба і з заволодінням майном, яке відбувається завдяки використанню певних правомочностей щодо нього. Зазначено, що наприкінці XIX початку XX століття це поняття поступово втрачає свій узагальнюючий статус, а в середині 50-х років минулого століття йому на зміну приходять нові узагальнюючі поняття – розкрадання, яке охоплює всі способи посягань на власність, пов'язані з виведенням чужого майна з речових активів власника чи законного володільця, не обмежуючись лише його фізичним вилученням. Зроблено висновок, що з цього моменту, у кримінально-правовій площині поняття викрадення та розкрадання розглядалися вже як частина та ціле і за будь-яких умов не могли розцінюватися як тотожні.

Ключові слова: викрадення у кримінальному праві, розкрадання у кримінальному праві, форми розкрадання у кримінальному праві.

The article analyses topical theoretical and methodological issues of criminal law regarding the issue of abduction in domestic criminal law doctrine in historical perspective. Based on the analysis of criminal law norms on abduction in historical retrospective it is found that it was the first concept that served as a synthesizing function encompassing only those ways to influence the subject of the crime were in illegal removal of property from the possession of the owner in a purely physical sense (robbery, looting, thefts, and fraud). However, with the development of social relations, the fight against such methods of taking possession of other people's property, which are carried out with the participation of the victim himself, has become no less relevant, in particular, this applies to real estate. With the advent of socialist property, the fight against the seizure of property, which occurs due to the use of certain powers to it, has become relevant. It is stated that at the end of the 19th and beginning of the 20th century the concept gradually loses its synthesizing status and in the mid-1950s a new concept emerges to replace it – embezzlement that encompasses all methods of illegal removal of the property, including those related to the removal of someone's property from the real assets of the owner or legal owner, not limited to its physical seizure. It is concluded that from that moment the abduction and embezzlement were deemed as a part of a whole within the framework of criminal law and under no circumstances could be regarded as identical.

Key words: abduction in criminal law, embezzlement in criminal law, forms of embezzlement in criminal law.

У сучасній вітчизняній кримінально-правовій літературі викрадення позиціонується як збірне поняття, яке полягає в умисному, протиправному, корисливому заволодінні чужим майном, шляхом його вилучення з володіння власника або особи, яка його замінює, що вчиняється шляхом крадіжки, грабежу або розбою [1, с. 423]. Як слушно зауважує О.І. Бойцов, збірне поняття такого роду об'єктивно не могло сформуватися раніше, ніж набудуть значення самостійних кримінально-юридичних понять окремі способи посягань на власність та створиться більш менш розвинутий комплекс норм, які вимагають систематизації та виділення деяких характерних для всіх них ознак [2, с. 102].

Тому цілком зрозуміло, що перші у вітчизняній історії спроби узагальнити різні способи майнових посягань та об'єднати їх єдиним поняттям з'являються доволі пізно – на рубежі XVIII та XIX століть. У цей період як родово використовується таке поняття як «воровство». Так, наприклад, згідно Указу Катерини II від 3 квітня 1781 р. «О суде и наказании за воровство разных родов и о заведении рабочих домов» поняття «воровство» охоплювало собою: «воровство – крадіжку», «воровство – грабїж», «воровство – шахрайство» [3, с. 60-63]. Російське слово «воровство» перекладається на українську мову як крадіжка [4, с. 99]. Тому вірогідно, термін «воровство» ще не виконував узагальнюючої функції, а лише підкреслював різноманітність способів, які утворюють крадіжку, оскільки остання не обмежувалася лише таємним вилученням чужого майна. Теж саме стосується і відомого ще Руській Правді терміна «татба», під яким розумілася крадіжка рухомої речі або її насильницьке відібрання, що не переходить у розбій [5, с. 124-128].

Незважаючи на те, що поняття «воровство» ще не розглядалося як збірне поняття, виокремлення на законодавчому рівні його видів, поза сумнівів, сприяло напрацюванню критеріїв їх розмежування. Аналізуючи положення згаданого вище Указу від 3 квітня 1781 р. І.Я. Фойницький зазначав, що шахрайство, на відміну від крадіжки як таємного викрадення і пограбування як відвертого, відкритого викрадення з фізичним або психічним (погроза) примусом, може бути визначено як обманне або раптове, таке, що не дає часу потерпілому навіть схаменутися; тут, так би мовити, потерпілий залишається в дурнях унаслідок швидкості, раптовості дії або внаслідок обману, якому він дозволив обморочити себе. Цю точку зору необхідно мати на увазі під час розгляду крадіжки-шахрайства, інакше, його легко сплутати з пограбуванням. Під її впливом шахрайство того часу охоплювало: 1) кишенькову крадіжку на торгах; 2) раптове викрадення чужого майна, розраховане на спритність того, хто діє, а не на переляк потерпілого і 3) заволодіння майном за допомогою обману [3, с. 63, 64-65].

Не дивлячись на те, що вже Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р. зв'язало поняття шахрайства з викраденням чужих речей, грошей чи іншого рухомого майна, вчинене шляхом якого-небудь обману, а поняття грабежу з відкритим викраденням якого-небудь майна у присутності власника чи інших людей, хоча б і без погроз чи насильства, наведений вище підхід до визначення шахрайства, який, до речі, був відомий ще Соборному уложенню 1649 р., відповідно до якого шахрайство могло вчинятися шляхом «спритного», неочікуваного вилучення чужого майна, зокрема, зривання шапок та кишенькових крадіжок [6, с. 231], виявився на рідкість живучим. Його дотримується навіть сучасна українська

судова практика. Так, наприклад, вироком Автозаводського районного суду м. Кременчука від 29 жовтня 2018 р. за ч. 2 (повторність) ст. 190 КК України був засуджений гр. О., який попросив потерпілого надати йому свій мобільний телефон для здійснення телефонного дзвінка, а після того як його отримав, з місця вчинення злочину зник [7].

Питання щодо сутності шахрайського обману буде розглянуто нижче. Тут лише зазначимо, що, так або інакше, шахрайство виступало складовою такого поняття, як «воровство» і являло собою різновид крадіжки.

Ситуація дещо змінюється з прийняттям Уложення про покарання кримінальні та виправні 1845 р. Цей законодавчий акт, поряд з поняттям «воровство» використовує й інший термін – викрадення, який починає розглядатися саме як узагальнюючий. Так, відповідно до ст. 2128 викраденням чужого майна, дивлячись на види цього злочину і супроводжуючі його обставини, визнавалися розбій, грабіж, «воровство»-крадіжка або «воровство»-шахрайство [8, с. 984].

З етимологічної точки зору викрадення теж розглядається як синонім крадіжки [4, с. 690]. Але з кримінально-правових позицій це поняття починає позиціонуватися більш широко, охоплюючи собою і розбій.

Уложення про покарання кримінальні та виправні редакції 1885 р. термін «вимагання» ще не використовувало. Але тут передбачалася норма щодо відповідальності за примушування до зобов'язань, відповідно до якої карався той, хто силою чи погрозами примусить кого-небудь написати, видати чи підписати яке-небудь на себе зобов'язання або знищити акт, який є доказом його права на власність будь-якого роду, або погодитися на будь-який невігідний для нього правочин з розпорядження майном, або на відмову від якого-небудь права на позов, або на інші, також невігідні, умови (ст. 1686). Примушування до зобов'язань теж розглядалося як автономне, щодо викрадення, поняття.

Втім термін «викрадення» в Уложенні редакції 1885 р. використовувався не тільки при визначенні майнових злочинів. Він фігурував у ст. 303 (викрадення паперів чи речей з присутств'ям), ст. 1549 (викрадення незаміжньої жінки для обрання з нею шлюбу), ст. 1580 (насилницьке викрадення заміжньої жінки), ст. 1658 (викрадення актів чи інших офіційних паперів, які належать до справ суду або управління) та ін.

Незважаючи на наявність в Уложенні про покарання кримінальні та виправні редакції 1885 р. окремої глави III «Про викрадення чужого майна» розділу XII «Про злочини та проступки проти власності приватних осіб», поняття викрадення хоча й позиціонувалося як збірне, але ще не набуло статусу узагальнюючого, яке б охоплювало собою будь-які способи заволодіння чужим майном. Навіть на початку XX століття, аналізуючи нові способи вчинення майнових посягань, які не охоплюються вже існуючими, а стають поряд з ними, все більше розриваючи єдність загального поняття караного викрадення, І.Я. Фойницький зазначав, що законодавець, у тому числі і зарубіжний, демонструє картину повної роз'єднаності у цьому питанні [10, с. 183].

Тому не дивно, що Кримінальне Уложення 1903 р. [11] у плані появи узагальнюючого поняття, яке б охоплювало собою будь-які способи заволодіння чужим майном, революційним теж не стало. Навпаки, цей законодавчий акт, на відмінну від попереднього, у зазначеному аспекті навіть продемонстрував певний регрес. Поняття викрадення Кримінальне Уложення 1903 р. вже не містило, повернувши поняття «воровство», яке охопило собою крадіжку та ненасильницький грабіж, хоча сам термін «викрадення» при визначенні «воровства» все ж таки вживався.

Відповідальність за «воровство», розбій і вимагання встановлювалася главою XXXII з однойменною назвою. Під «воровством» розумілося викрадення, таємне або відкрите чужого рухомого майна з метою привласнення (ст. 581). Розбій визначався як викрадення чужого рухомого майна з метою привласнення, шляхом приведення у непри-

томний стан, тілесного ушкодження, насильства над особою або караного погрози (ст. 589). При визначенні ознак вимагання термін «викрадення» не вживався. Це діяння позиціонувалося як примушування з метою отримати для себе чи іншого майнову вигоду, до поступки у праві на майно або до укладання іншого невігідного правочину з розпорядження майном, шляхом тілесного ушкодження, насильства над особою або караного погрози (ст. 590).

Як і у попередньому законодавчому акті, у Кримінальному Уложенні 1903 р. використання терміну «викрадення» не обмежувалося лише майновими злочинами. Він вживався у ст. 502 (викрадення чужої дитини), ст. 505 (викрадення неповнолітньої від 14 до 16 років, викрадення дівчини, яка досягла 16 років), ст. 506 (викрадення незаміжньої жінки), ст. 607 (викрадення рухомого майна, яке знаходилося під заставою або арештом, що розглядалося як випадок несумлінності щодо майна), ст. 624 (викрадення з метою привласнення чужого лісу, але не з місця заготівлі чи складу для зберігання, дерев буреломних, ламаних чи зрублених іншою особою або частин такого дерева).

Як відомо, Кримінальне Уложення 1903 р. так і не було повністю введено в дію [12, с. 23]. Тому впритул до початку радянської доби розвитку вітчизняного кримінального законодавства діяло Уложення про покарання кримінальні та виправні редакції 1885 р.

У перших декретах радянської влади для позначення певних видів майнових посягань починають використовуватися два нових терміни – «хижацтво» та «розкрадання», які попередньому законодавству відомі не були. Так, відповідно до п. 8 Декрету «Про суд» від 22 листопада 1917 р. до підсудності революційних трибуналів були віднесені справи про мародерство, хижацтво, саботаж та інші зловживання торговців, промисловців, чиновників та інших осіб [13, с. 130]. Згідно п. 9 Декрету ВЦВК від 20 червня 1919 р. «Про вилучення із загальної підсудності в місцевостях, оголошених на воєнному стані» до компетенції Надзвичайних комісій був віднесений «злам радянських і громадських складів та магазинів з метою незаконного розкрадання» [14, с. 126]. Однак, ні термін «хижацтво», ні термін «розкрадання» ще не виконували узагальнюючої функції, оскільки поряд з ними, як поняття одного роду, згадувалися також розбій та озброєний грабіж (п. 8 Декрету від 20 червня 1919 р.), а подекуди і всі існуючі на той час способи заволодіння чужим майном разом – грабіж, крадіжка, шахрайство, вимагання, привласнення та розтрата (п. 1 декрету РНК «Про обмеження прав за судовими вироками») [15]. Ці поняття, скоріше за все, були покликані підкреслити особливу небезпечність посягань саме на державну та громадську власність.

Незважаючи на те, що у перших декретах радянської влади наголос робився на необхідності першочергової охорони соціалістичної власності, КК УСРР (до 1936 р. в усіх офіційних документах радянського періоду Україна мала назву «Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР)», а пізніше – «Українська Радянська Соціалістична Республіка (УРСР)») 1922 р. [16] власність ще не охороняв, встановлюючи у главі VI відповідальність за майнові злочини, хоча у її межах були зосереджені усі корисливі посягання на власність, які раніше передбачалися окремими главами чи розділами.

З позицій сучасної цивільстики, такий підхід навряд чи можна визнати вдалим. Ст. 177 Цивільного кодексу (далі ЦК) України речі та майнові права не ототожнює, розглядаючи їх у якості самостійних об'єктів цивільних прав. Річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки (ст. 179), а майном, як особливим об'єктом, вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки (ст. 190 ЦК). Цілком очевидно, що ні «майнові права», ні «майнові права та обов'язки» не можуть бути віднесені до «предметів матеріального світу», як на те орієнтує

визначення речі, яке міститься у ст. 179 ЦК. Мабуть, тому ч. 2 ст. 190 ЦК називає майнові права неспоживною річчю, а цивілісти пропонують поділ речей на тілесні (ті, що мають матеріальний субстрат) та безтілесні (які не мають такого субстрату) [17, с. 202]. Що ж стосується права власності, то таким відповідно до ч. 1 ст. 316 ЦК України є право особи на річ (майно) як тілесний об'єкт. Юридична належність речі певній особі означає, що всі інші особи зобов'язані визнавати цю належність і не порушувати її. Тому речовинно-правовий захист ще називають абсолютним, підкреслюючи цим, що власник речового права може отримати захист від порушень з боку «всіх і кожного». Майнові права та обов'язки (безтілесні об'єкти) цивільне право відносить до сфери зобов'язальних відносин (книга V ЦК України). Зобов'язальні відносини мають певні особливості, які дозволяють виокремити їх від речових відносин. Цивільно-правове зобов'язання визначається як цивільне правовідношення, учасники якого мають права та обов'язки, спрямовані на опосередкування динаміки цивільних відносин: передачу майна, виконання робіт, надання послуг, сплату грошей тощо [17, с. 443].

В КК УСРР 1922 р. поняття розкрадання по суті виконувало функцію кваліфікуючої крадіжки обставини [18, с. 198-199].

КК УСРР 1927 р. [19] у загальних рисах зберігав підхід, який був притаманний попередньому КК. Його розділ VII теж мав назву «Майнові злочини», що дозволяло законодавцю суттєво розширити перелік діянь, які були спрямовані, перш за все, на зобов'язальні відносини. З'явилися норми щодо відповідальності за крадіжку електричної енергії (ст. 172), привласнення або заставу майна, набутого, згідно з законом про купівлю-продаж на роздріб з розкладкою платежу до повної уплати встановленої ціни, без згоди продавця (ст. 179), зловмисне банкрутство осіб, що займаються торгівлею або кредитовими операціями (ст. 181), виготовлення і схов на збут фальшованого пробірного тавра (ст. 184), вживання в торгівлі або промисловості, схов на збут і самий збут неправильної або забороненої до вжитку міри й ваги (ст. 185).

Однак регламентація відповідальності за безпосередньо злочини проти власності все ж таки набула деяких змін: 1) замість словосполучення «майно, яке знаходиться у володінні, користуванні або віданні іншої особи чи установи» (ч. 1 ст. 180 КК УСРР 1922 р.) у всіх статтях щодо злочинів проти власності використовувалося поняття «чуже майно» (за КК УСРР 1922 р. цей термін вживався тільки у ст. 182, де містилося визначення грабіжу); 2) за допомогою терміну «викрадення» визначалися лише крадіжка (ст. 170) та грабіж (ст. 173). Причому, в україномовному варіанті тексту КК УСРР 1927 р. вживався інший термін – «загарбання», який у буквальному перекладі на російську означає «захват». За загарбання чужого майна доведенням покривдженого до непридатності відповідальність встановлювалася окремою нормою (ст. 176); 3) розбій, на відміну від попереднього КК, законодавець почав пов'язувати не з метою викрадення, а з метою заволодіння чужим майном; 4) була встановлена відповідальність за затіяння знайденого майна (ст. 178), тобто цей злочин з привласненням (на відміну від чинного КК України) не пов'язувався; 5) як предмет вимагання, поряд з правом на майно, майновими вигодами та діями майнового характеру було вказано й майно (ст. 188); 6) привласнення, тобто утримання з корисливою метою чужого майна, ввіреного для певної цілі або розтрата цього майна розглядалися як майновий злочин лише у випадку їх вчинення приватними особами (ст. 177). Привласнення або розтрата посадовою особою грошей, коштовностей чи іншого майна, яке знаходиться у її віданні розглядалося як посадовий (службовий) злочин (ст. 104); 7) не дивлячись на використання законодавцем терміну «чуже майно», ще більш помітною є тенденція до диференціації відповідальності за посягання на

особисту та державну власність. Як і раніше, кваліфікованими видами крадіжки визнаються викрадення майна, яке вчинено з державних або громадських складів, приватних складів загального користування, вагонів, суден та інших сховищ (п. п. «г» та «є» ст. 170); як майновий злочин розглядається умисне знищення чи пошкодження лише майна, що належить приватним особам (ст. 189). Аналогічні дії щодо майна, яке належить державним, громадським або кооперативним установам чи підприємствам за своїм статусом вже є посяганням на порядок управління (ст. 75) тощо; 8) термін «розкрадання» КК УСРР 1927 р. не використовувався, але відокремлював будь-яку крадіжку з державних і громадських установ, складів, сховищ та ін., вчинену в особливо великих розмірах (п. «є» ст. 170).

Нового життя термін «розкрадання» набув з прийняттям постанови ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації і зміцнення громадської (соціалістичної) власності» [20]. У цій постанові мова йшла про застосування розстрілу із конфіскацією всього майна, із заміною його при пом'якшувальних обставинах позбавленням волі на строк не менше, як 10 років з конфіскацією майна, за розкрадання вантажів на залізничному та водному транспорті (п. 2 розділу I) та розкрадання колгоспного та кооперативного майна – врожай на ланах, громадські запаси, худоба, кооперативні склади та крамниці тощо (п. 2 розділу II).

Однак, як слушно зазначається у літературі, цей законодавчий акт, хоча, на відміну від кримінальних кодексів радянських республік, і встановлював єдине поняття розкрадання, але не розкривав його сутності та не визначав ознак такого складу злочину, а голівне – не вказував на ті ознаки, за наявності яких розкрадання має кваліфікуватися за цим законом, а не за статтями КК, які передбачали відповідальність за різні форми посягання на чуже майно і діяли поряд з цією постановою [21, с. 31].

Внаслідок цього в літературі було запропоновано усі розкрадання соціалістичного майна поділяти на два види залежно від ступеня їх суспільної небезпеки. Так, наприклад, Г.А. Крігер виокремлював: 1) особливо небезпечні, тобто у великих розмірах, систематичні та організовані розкрадання, відповідальність за вчинення яких наставала за постановою від 7 серпня 1932 р. та 2) розкрадання, які не містять вказаних ознак, відповідальність за вчинення яких настає за відповідними статтями кримінальних кодексів радянських республік [22, с. 9].

Не варто помітити, що в цей період поняття розкрадання вже набуває подвійної кримінально-правової природи. З одного боку, при його визначенні проводяться паралелі з КК УСРР 1922 р., де воно виконувало функцію особливо кваліфікуючої крадіжки обставини, а з іншого – розкрадання вже позиціонується як збірне поняття, що охоплює собою цілу низку майнових злочинів. Ця подвійна кримінально-правова природа розкрадання по суті буде зберігатися впритул до прийняття КК України 2001 р.

Узагальнююча функція розкрадання значно посилюється з прийняттям Указу Президії Верховної ради СРСР від 4 червня 1947 р. «Про кримінальну відповідальність за розкрадання державного та громадського майна» [23, с. 430-431], який був прийнятий з метою встановлення однаковості законодавства про кримінальну відповідальність за розкрадання державного і громадського майна та посилення боротьби з цими злочинами. У ч. 1 та ч. 3 цього Указу йшлося про караність крадіжки, привласнення, розтрата або іншого розкрадання державного, колгоспного, кооперативного чи іншого громадського майна, а у ч. 2 та ч. 4 – про розкрадання державного, колгоспного, кооперативного чи іншого громадського майна, вчинене повторно, а також вчинене організованою групою (зграсю) або у великих розмірах.

Згодом Пленум Верховного Суду СРСР у постанові від 28 травня 1954 р. зазначив, що за змістом Указу від 4 червня

1947 р. умисне обертання у свою власність державного і громадського майна, незалежно від форм та способів його вчинення, має розглядатися як розкрадання [24, с. 14].

КК УРСР 1960 р. [25] в частині відповідальності за злочини проти власності, розроблявся саме в площині згаданого Указу.

На відміну від злочинів проти власності, де термін розкрадання використовувався лише у найменуванні статей, у злочинах проти громадської безпеки та здоров'я населення він виступав складовою диспозицій. Так, згідно з ч. 1 ст. 223 караним визнавалися будь-які способи розкрадання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів до неї або вибухових речовин. Те саме, вчинене шляхом розбійного нападу, кваліфікувалося за ч. 2 цієї статті.

Проте невдовзі після прийняття КК УРСР 1960 р. проявив себе й інший бік кримінально-правової природи розкрадання. Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 27 червня 1961 р. КК УРСР було доповнено ст. 86¹ такого змісту:

Ст. 86¹ Розкрадання державного або громадського майна в особливо великих розмірах.

Розкрадання державного або громадського майна в особливо великих розмірах, незалежно від способу розкрадання (статті 81-84 і 86), - карається позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна із засланням на строк до п'яти років чи без такого або смертною караю з конфіскацією майна [26]. Слід нагадати, що саме особливо великий розмір викраденого, поряд із систематичністю вчинення та вчиненням відповідально посадовою особою утворював зміст розкрадання за КК УСРР 1922 р., де воно розглядалося як особливо кваліфікуюча обставина крадіжки (п. «з» ст. 180) і теж каралося впритул до розстрілу.

На відміну від згаданої вище позиції Пленуму Верховного суду СРСР, який поняття розкрадання пов'язував з обертанням у власність винного громадського чи державного майна, незалежно від способів такого обертання, кримінально-правова теорія радянських часів пропонувала дещо інші підходи, розуміючи під розкраданням злочинне заволодіння майном з корисливою метою, протиправне придбання майна, незаконне вилучення майна тощо [27, с. 100].

Таким чином, за поняттям «викрадення» остаточно закріпився більш вузький зміст. Воно асоціювалося виключно з крадіжкою і грабжем (інколи розбоєм) та полягало у вилученні чужого майна. Що ж стосується розкрадання, то воно, навпаки, суттєво розширилося і охоплювало собою, поряд з вилученням, також протиправне обертання, придбання та заволодіння чужим майном або правом на майно.

Отже, підсумовуючи викладене слід зазначити наступне. Історично першим виникло поняття викрадення («воровства»), яке охоплювало собою лише такі способи впливу на предмет злочину, які полягали у протиправному виведенні майна з володіння власника у суто фізичному сенсі. Однак з розвитком суспільних відносин не менш актуальною стала боротьба і з такими способами заволодіння чужим майном, які здійснюються за участю самого потерпілого, зокрема, це стосується об'єктів нерухоності. Із появою соціалістичної власності актуальності набула боротьба і з заволодінням майном, яке відбувається завдяки використанню певних правомочностей щодо нього. У підсумку виникло нове поняття – розкрадання, якому, врешті речт, було надано статус узагальнюючого, яке об'єднувало спільні риси, що були притаманні різним способам посягання на власність. З цих позицій поняття викрадення та розкрадання розглядалися вже як частина та ціле і за будь-яких умов не могли розцінюватися як ідентичні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. Київ: Юрінком інтер, 2018. 1104 с.
2. Бойцов А.И. Преступления против собственности. СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. 775 с.
3. Фойницкий И.Я. Мошенничество по русскому праву: в 2-х ч. Ч. 1. М.: Изд-во СГУ, 2006. 364 с.
4. Новітній російсько-український словник 150000 слів / За ред. М.І. Степаненка. Харків: Белкар-книга, 2006. 1072 с.
5. Российское законодательство X-XX веков: в 9-ти т. Т. 1. Законодательство Древней Руси. М.: Юридическая литература, 1984. 432 с.
6. Российское законодательство X-XX веков: в 9-ти т. Т. 3. Акты земских соборов. М.: Юридическая литература, 1985. 512 с.
7. Вирок Автозаводського районного суду м. Кременчука у кримінальному провадженні №524/6876/18 від 29.10.2018 р. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77446730>
8. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных. Август 1845 г. Полное собрание законов Российской империи: Собрание второе. Т. XX: отделение первое. 1845. СПб.: Тип. II Отделения собственной Е.И.В. Канцелярии, 1846. С. 600-1010.
9. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных: издание 1885 г. Свод Законов Российской империи: в 16-ти т. Т. 15. СПб.: Деятель, 1912. С. 1-202.
10. Фойницкий И.Я. Курс уголовного права. Часть Особенная. Посягательства личные и имущественные. СПб.: Тип. М.М. Стасюлевича, 1907. 440 с.
11. Уголовное Уложение от 16 апреля 1903 г. Собрание Узаконений и Распоряжений Правительства, издаваемое при Правительствующем Сенате. 1903. № 88. Ст. 416.
12. Курс уголовного права. Общая часть. Т. 1: Учение о преступлении / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой и И.М. Тяжковой. М.: Зерцало, 1999. 592 с.
13. О суде: Декрет СНК РСФСР от 22 ноября 1917 г. Декреты Советской власти. Т. 1. М.: Госполитиздат, 1957. 626 с.
14. Об изъятии из общей подсудности в местностях, объявленных на военном положении: Декрет ВЦИК РСФСР от 20 июня 1919 г. Декреты Советской власти. Т. 5. М.: Госполитиздат, 1971. 702 с.
15. Об ограничении прав по судебным приговорам: Декрет СНК от 5 мая 1921 г. Собрание Узаконений. 1921. № 39. Ст. 209.
16. Собрание Узаконений и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины. 1922. № 37. Ст. 553.
17. Харитонов Е.О. Гражданское право Украины: учебник. Харьков: Одиссей, 2007. 920 с.
18. Татаркевич Я.О. Форми викрадення чужого майна за кримінальним законодавством України: історія та сучасний стан проблеми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 43. Т. 3. С. 196-205.
19. Збірник Узаконень та Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України. 1927. № 26-27. Ст. 132.
20. Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації і зміцнення громадської (соціалістичної) власності: постанова ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 р. *Більшовик Полтавщини*. 1932. 10 серпня.
21. Кундеус В.Г. Кримінально-правова характеристика викрадення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2004. 198 с.
22. Кригер Г.А. Ответственность за хищение государственного и общественного имущества по советскому уголовному праву. М.: Из-во Московск. ун-та, 1957. 208 с.
23. Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР. 1917-1952 г. / Под ред. И.Т. Голякова. М.: Госюриздат, 1953. 464 с.
24. Сборник постановлений Пленума Верховного Суда СССР: 1924-1957 г. М., 1958. 327 с.
25. Кримінальний кодекс УРСР від 28 грудня 1960р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 14.
26. Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів Української РСР від 27 червня 1961 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 28. Ст. 342.
27. Кригер Г.А. Борьба с хищениями социалистического имущества. М.: Юридическая литература, 1965. 328 с.